

PROFESSOR ÜLO OLLI MEENUTADES

Kui ma zooseneriteaduskonna dekaani professor Olli kabinetist 1985. aasta kevadel pärast vestlust aspirantuuri astumise teemadel välja astusin, oli pea mõtteid täis. Oleks ma teadnud, et ta (Oll) mind endale aspirandiks tahab, siis poleks ma üldse vestlusele tulnud, sest meeles olid veel hästi EPA ajad ja ka see, missuguse töö ja vaevaga söötisõpetuse hinne kätte tuli... Olime esimene zooseneride kursus, kellele professor Oll söötisõpetust luges, tegelikult luges ta seda alles 2. semestril, pool aastat õpetas meid enne veel professor August Muuga. Võrreldes malbe August Muugaga oli professor Oll hoopis teist masti mees. Loengutest puududa ei tohtinud, kui selline asi juhtus – eks tudengitel tuli igasuguseid asju ette –, siis tuli Ollile aru anda ja seletuskiri kirjutada. Eksamit võttis ta vastu oma kabinetis, istusime kahekesi diivanil tema laua vastas ning ta aina küsis ja küsis. Ega meil pileteid olnud ja et õppematerjali maht oli suur, siis läks nii, nagu kellelgi läks. Mina sain oma „hea“ kätte alles teisel katsel, esimesel korral viskas ta mind kabinetist välja pärast seda, kui olin juba pea pool tundi talle vastanud ja siis ühe ajaloolise söötisõpetuse „vanamehe“ (eks me tookord nii arvasime) küsimuse juures toppama jäänud. No kas ma sellise mehe, nagu Oll oli, juurde oleks aspirandiks läinud – elu sees mitte! Professor Olli juurde meelitas mind sõber ja kursusekaaslane Jaan, kes tema aspirandiks oli ja mind oma ebamäärase jutuga seakasvatusalasest aspirantuurikohast eksitas. Ma arvasin, et Oll tahab dekaani positsioonilt minuga rääkida ja asi pole üldse söötmise kateedrisse aspirandiks minemisest. Senini arvan, et oleks ma seda teadnud, poleks läinud...

Aga et lõpetamisest oli möödas juba seitse aastat ja meeles oli professor Leida Lepajõe soov tema juurde hiljem aspirandiks tulla (professor Leida Lepajõe oli minu diplomitöö juhendaja), siis ikkagi läksin. Suur oli minu ehmatus, kui selgus, et aspirantuuri kohta pakub Oll ise. No mis enam teha, hakkasin mõtlema, kuidas edasi, piinlik oli ka nagu "põnnama" hakata. Vestluse käigus jõudsimme ka teemani, mida Oll välja pakkus. See oli seotud suure proteiinisisaldusega odra söötisõpetusega nuumsigadele. Ma ei öelnud kohe midagi, aga ega see teema mind ei huvitanud. Et töötasin sel ajal majandis seakasvatuse zootehnikuna ja sigade iga-aastaselt boniteerimisel väljatoodavad emiste jõudlusnäitajad olid tekitanud juba varem palju küsimusi, siis otsustasin selle teemaga ka sügavuti edasi minna ja asja emiste söötisõpetuse poole pealt uurida. Igatahes panin kodus järgmiseks hommikuks oma plaani paberile ja läksin Olli juurde tagasi. Ta oli asjaga nõus, sest tal oli just laual emiste söötisõpetuse kirjatöö ja eks see teema huvitas teda.

Aspirantuuriaeg oli pingeline, Oll midagi kandikul ette ei toonud, kõigeaeg tuli ise hakkama saada. Ei saanud ju oma teadmistes olevaid tühimikke ja valgeid laike otse Ollilt küsituga täita, kuigi meeles on mul ühe kolleegi ütlus, et lihtsam on meil Olli "ajus sobrada", kui hakata kusagilt ise neid asju välja otsima. Ja see ei käinud ainult söötisõpetuse teadmiste kohta.

Meeles on esimene artikkel, mis tuli varsti, aspirantuuri esimesel aastal, kirjutada EPA teaduslike tööde kogumikku. Ega Oll mulle palju juhiseid andnud, ei teema kohta ega ka selle kohta, mismoodi üht teadusartiklit kirjutada. Ta pani pealkirja paika – see oli kaudselt uurimisteemaga seotud ja iseenesest mõista pidin ma sellealase kirjandusega iseseisvalt tutvuma, mis polnud sugugi kerge, sest eestikeelseid allikaid sisuliselt polnudki. Inglise keele oskus oli alustades muidugi naeruväärne, vene keel oli õnneks olemas. Ja missugune peab olema teadusartikli stiil ja muu – selleni pidin samuti ise jõudma, eeskuju oli ju igalt poolt võtta, miks pidi Oll selle peale oma aega kulutama. Ta lihtsalt kirjutas pool lehekülge sissejuhatust ja ütles, et edasi kirjuta ise. Tollal, rohkem kui 30 aastat tagasi, polnud interneti, mainin seda, et tekitada mingitki ajatunnetust, eriti neil, kes tänapäevaste vahendite ja võimalustega harjunud.

Eks kõik kirjatükid läbisid enne trükkiminekut professoripoolse redigeerimise, kuid mitte kunagi ei pannud ta mitte ühelegi minu artiklile oma nime juurde. Ta oli ise piisavalt "kõva" mees ega vajanud n-ö statistiliste näitajate tõstmiseks oma aspirantide abi. Ütlus "kes koera saba ikka kergitab ..." ei käinud professor Olli kohta. Tal ei olnud vaja end promoda, ta hindaski, tsiteerin: "teadlase mentaliteedi juurde kuuluvat enda ja oma eriala üleskiitmisest hoiduvat meelelaadi". Mul ongi temaga kahasse kirjutatud ainult üks teoreetiline artikkel zooseneriteaduskonna teaduspäeva teeside kogumikus, see avaldati juba siis, kui mul kandidaadidiplom taskus oli. Kõik tööd, mis oli vaja teha, tuli teha korralikult ja ega nende tegemise eest tal polnud kombeks tunnustust ja kiitust jagada – see oli iseenesestmõistetav. Kiitnud ongi ta mind kogu selle kümne aasta jooksul, mis kulusid kandidaadi- ja doktoritöö tegemisele, ainult üks kord. Seegi oli öeldud nii muuseas ja tema suust tulnud sõnad – "see on nii hästi tehtud, et sellest võime kohe puhtandi trükkida" – käisid minu kandidaaditöö autoreferaadi kohta ja mõjusid kui palsam hingele. Kandidaaditöö tegemise ajal professor eriti protsessi ei sekkunud, olingi rohkem sigalas ja kirjatööd tegin kodus ning seda lasi ta mul rahu teha. Samas, need korrad, kui kateedrisse tulin ja professorile silma jäin, pidin hoolega vaatama, et "millegagi vahele ei jääks". Kord oli nii, et tulin hommikul kateedrisse, istusin Kiisu (nii me kutsusime Olli legendaarset laboranti Antoniina Kiisi, kellest võiks samuti palju pajatada) vastas laua taga ja sirvisin ajalehte. Oll astus uksest sisse ja kui mind ajalehte lugemas nägi, siis nähvas: "Kas tööd ei ole?" Eks selliste asjadega tuli harjuda ja mis sinna ikka teha. Iga asi omal ajal ja omas kohas ning töö juures ainult tööasjad.

Tööd tegi professor Oll muidugi tohutult ja ta oli kindlasti söötisõpetuse vallas autoriteet kogu tolleaegses NSV Liidus. See töö, mida ta tegi uute üleliiduliste põllumajandusloomade söötisõpetusnormide väljatöötamisel, oli märkimisväärne. Eestikeelsete, 1995. aastal

avaldatud söötmissnormide kokkupanemise põhiraskus lasus muidugi professor Ollil.

Doktoritöö tegemise ajal ma eriti professorit ei tülitanud, alates 1993. aastast töötasin hoopis teises osakonnas seakasvatuse dotsendina ja ei puutunud Olliga enam tihti kokku. Päris mööda aga ma temast ka ei saanud minna. Kui asi oli finišisirgel, minu arvates oli töö juba enam-vähem ja oli vaja ära vormistada, siis tuli Oll ka mängu sisse. Ta tahtis seda tööd näha ja siis läks muidugi lahti... Ma olin ausalt öeldes juba väsinud, kõik see oli ikkagi seitsme aasta töö, Oll aga arvas, et võiks veel seda ja toda kirjutada. Midagi vist sai tehtud, täpselt ei mäletagi. Igatahes kui kaitsmine doktorinõukogus välja kuulutati ja asja edasi lükata ei saanud, siis ütles Oll ärritatult: "Sa lähed kaitsma, endal pole veel töödki..." Eks see ütlus oli üle pakutud, aga aeg oli minu õnneks otsas ja töö sai kaitstud ning mul oli pärast seda vabanemise tunne, saadagu sellest aru, kuidas keegi saab... Professor Oll tahtis, et kõik, mis temaga seotud, oleks korralikult ja perfektselt tehtud, sest temagi nimi oli minu töö tiitelhel konsultandina kirjas. Igatahes teadusliku konsultandi arvamus A. Lemberi doktoritöö kohta on mul ilusasti alles ja see on ka ilusasti kirjutatud...

Üks oluline etapp professor Olli elus on seotud Agraarteaduse peatoimetaja tööga. Nägin kõrvalt seda suurt tööd, mida ta tegi ajakirjale tulnud artiklite toimetamisega. Kui need autorid, kes oma töid avaldada tahtsid, oleks näinud neid Olli tehtud parandusi, oleks nad kindlasti end ebamugavalt tundnud. Ja need parandused ei olnud puhtalt lingvistilised. Isegi pärast omapoolset korrektuuri lasi ta veel keeleteoimetajal kõik tööd üle vaadata. Vahel andis ta ka mulle mõnd artiklit lugeda ja kui olin enda arvates asjaga ühele poole saanud, imestas Oll, et nii ruttu ..., loe veel kord ja siis veel. Eks ta valmistas mind tasapisi toimetamise tööks ette, eriti me sel teemal ei kõnelnud, ükskord ta lihtsalt mainis, et see töö tuleb kunagi võtta... Kahjuks juhtus kõik liiga vara. Oll kontrollis hoolikalt oma asju, ta ütles, et igat arvu tuleb vähemalt kaks korda kontrollida, enne kui seda kuhugi kirja panna. Eks ta nii ole, vahel ei piisa isegi kahekordsest kontrollist. Professoril oli väga hea keelevaist ning tema kirjutatud on meeldiv lugeda. Olen näinud tema käsikirjalisi töid, need on kirjutatud kõik väga ilusa suhteliselt väikese käekirjaga ja ega neis palju mahatõmbamisi ja sodimisi pole – ta suutis juba mõtteis paberile kirjutatu täpselt formuleerida. Söötmissalase terminoloogia täiendamise meeldis professoril samuti tegelda. Võttis ta kasutusele ka uusi sõnu nagu kuldik, emik, viljastusproduktid – eks neid oli veelgi, kõik kohe ei meenugi. Kas ta kuldiku ja emiku nimetused ka ise välja mõtles, seda ei julge kinnitada, ehk tegid nad seda koos dr Leo Niguliga. Viimane kasutas oma kirjatöodes ka sõna võõrik, mida Oll eriti ei pruukinud.

Professor Oll hindas eelkõige töökust ja oli selles osas muidugi suureks eeskujuks. Töö oligi tema elus alati esikohal ja seda ei teinud ta ainult oma töökabinetis, vaid ka kodus olles, sealgi ta luges palju ja tegi kirjatööd. Kodus oli tal suur erialakataloog nagu raamatukogus, mis oli muljetavaldav. Uuema erialakirjanduse kättesaamiseks tuli aga sõita Moskvasse tollaegsesse VASHNILi raamatukokku. Jäi mulje, et raamatukogus olles ei teinud professor ainult tööd, ta tundis ennast seal kui kala vees ... Tohtu andmebaas, mis selles raamatukogus meie oludega võrreldes oli, andis talle võimaluse palju lugeda, uurida, kirjutada, kserokopida teha ja ta kulutas meelsasti seal olles oma puhkusepäevi ja isegi -nädalaid.

Võõrkeelte alal oli professor Oll andekas, nii mulle vähemalt tundub. Saksa ja vene keel olid tal "suus" nii kirjas kui sõnas, inglise keeles kirjutatust sai ta hästi aru, sõnavara oli tal tänu heale mälule suur ning arvatavasti oleks ta suutnud inglise keeles ka kirjutada, kui ta seda koolis õppinud ei olnud. Meenub üks juhus aspirantuuri ajast kui sõbraga ühe ingliskeelse artikli pealkirja püüdsime tõlkida ja kui enda arust asja paika saime ning igaks juhaks Ollilt üle küsisime, siis selgus, et olime ikka puusse pannud. Tõsisem inglise keele õppimine algaski aspirantuuri ajal, enne seda oli keeleõskus pehmelt öeldes keskine. Õnneks olid erialaartiklid enamasti ingliskeelsed, nendest sai pika pusimise peale aru, aga saksakeelsed jäid kõrvale. Kord, kui Ollilt ühes saksa keeles kirjutatud artiklis olevaid asju küsisin, ütles ta ainult, et saksa keel tuleb ära õppida. Nii lihtne see tema arvates oligi – õpi ära... Ja eks nende küsimistega tuli alati õiget momenti tabada. Need, kes teda paremini tundsid, teadsid alati, millal seda teha, millal mitte. Olukordades, kus ta oli ärritunud, oli parem tema silma alla mitte sattuda.

Alustasin oma mälestuste kirjapanemist sellest, et sain professor Olli tundma EPAs õppimise ajal.

Meie kursus oli söötmissalase kateedri šeflusalune ja puutusime professoriga tihti kokku. Kursuse juhendajaks oli meil professor Ülo Olli esimene aspirant dotsent Viivi Sikk. Ei mäleta enam täpselt, kui tihti käis Oll meie epistlit lugemas, aga neid kordi oli palju. Tudengina professor Olli loenguid kuulates ja ka hiljem tekitas minus alati hämmastust ja isegi aukartust tema tohtu faktimälu. Kas ta kunagi ka eksis, ei tea. Kord ta mulle küll ütles, et mida teha, kui eksid... Olen selle unustanud, aga see polegi oluline. Igaüks käib oma teed ja mul on hea meel, et oma teotsa aitas professor Oll mul üles leida. Sellised on mälestused, mida meenutan tänutundega täna. Aeg on teinud oma töö ja kõik on paika loksunud. Elus mängib tihti olulist rolli just juhus ja ma olen tänulik professor Ollile, et sain tema õpilane olla. See on mind elus edaspidi palju aidanud.

Aleksander Lember

EPA zooseneride kursus (1973–1978) koos õppejõududega.

Õppejõud esireas vasakult: teaduskonna dekaan prof Rein Teinberg, söötmise praktikumide andja dots Hilda Pruul, kateedri juhataja prof Ülo Oll ja kursuse juhendaja dots Viivi Sikk